النجم سُورة ގެ މާނަ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سُورة النجم — އާޔަތުގެ އަދަދު (٦٢)

وَٱلنَّجۡمِ إِذَا هَوَىٰ ﴿١﴾ مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمۡ وَمَا غَوَىٰ ﴿٢﴾ وَمَا يَنطِقُ عَنِ ٱلۡهَوَىٰٓ ﴿٣﴾ إِنۡ هُوَ إِلَّا وَحۡيٞ يُوحَىٰ ﴿٤﴾ عَلَّمَهُۥ شَدِيدُ ٱلۡقُوَىٰ ﴿٥﴾ ذُو مِرَّةٖ فَٱسۡتَوَىٰ ﴿٦﴾ وَهُوَ بِٱلۡأُفُقِ ٱلۡأَعۡلَىٰ ﴿٧﴾ ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّىٰ ﴿٨﴾ فَكَانَ قَابَ قَوۡسَيۡنِ أَوۡ أَدۡنَىٰ ﴿٩﴾ فَأَوۡحَىٰٓ إِلَىٰ عَبۡدِهِۦ مَآ أَوۡحَىٰ ﴿١٠﴾ مَا كَذَبَ ٱلۡفُؤَادُ مَا رَأَىٰٓ ﴿١١﴾

ލަފުޒީމާނަ

وَٱلنَّجۡمِ إِذَا هَوَىٰ ﴿١﴾ = ތަރި ފުނޑުފުނޑުވެގެންދާ (غائب ވެގެންދާ) ތަރި ގަސަމްކުރައްވައި الله تعالى ހުވައި وحي ކުރައްވައެވެ.
مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمۡ = ކަލޭމެންގެ އެކުވެރިޔާ މަގު ނުފުރެދުނެވެ. وَمَا غَوَىٰ ﴿٢﴾ = އަދި އެކަލޭގެފާނު ގެއްލި ހަލާކު ނުވެއެވެ.
وَمَا يَنطِقُ = އަދި އެކަލޭގެފާނު ބަސްފުޅު ވިދާޅެއް ނުވެއެވެ. عَنِ ٱلۡهَوَىٰٓ ﴿٣﴾ = هوٰى نفس އަށް ފެންނަ ގޮތަކަށް
إِنۡ هُوَ = އެ ނުވެއެވެ. (އެ ބަސްފުޅު ނުވެއެވެ.) إِلَّا وَحۡيٌ يُوحَىٰ ﴿٤﴾ = ބާވައިލެއްވޭ وحي އެއް
ކަމުގައި މެނުވީ عَلَّمَهُۥ = އެކަލޭގެފާނަށް އެ އުނގަންނަވައިދެއްވީ شَدِيدُ ٱلۡقُوَىٰ ﴿٥﴾ = ބާރުގަދަ ގަދަފަދަ
ވެގެންވާ ކަލޭގެފާނެވެ. (جبريل ގެފާނެވެ.) ذُو مِرَّةٍ = ބާރުގަދައި، ބޮއްދުވާ ގަދަފަދަ ކަލޭގެފާނު ނުވަތަ
ރިވެތިކަމުގެވެރި فَٱسۡتَوَىٰ ﴿٦﴾ = ފުރިހަމަވެ قرار ވެގެން ވިއެވެ. وَهُوَ = އަދި އެކަލޭގެފާނު (جبريل عَلَيه السلاَم)
بِٱلۡأُفُقِ ٱلۡأَعۡلَىٰ ﴿٧﴾ = މަތިވެރިވެގެންވާ أفق ގައި (އިރުއަރާ ފަރާތު އުފުލުވާގައި) ثُمَّ دَنَا = ދެން (جبريل عَلَيه
السلاَم) ގާތްވެވަޑައިގެންނެވި އެވެ. فَتَدَلَّىٰ ﴿٨﴾ = އަދިވެސް ގާތްވެވަޑައިގެންނެވި فَكَانَ = އެކަލޭގެފާނު
ވިއެވެ. قَابَ قَوۡسَيۡنِ = ދެ قوس ގެ މިންވަރަށް (ދެ ދުނިގެ / ދެ މުށުގެ މިންވަރަށް) أَوۡ أَدۡنَىٰ ﴿٩﴾ = ނުވަތަ
އޭގެ ވުރެވެސް ގާތްވެއެވެ. فَأَوۡحَىٰٓ = އެކަލާނގެ وحي ބާވައިލެއްވިއެވެ. إِلَىٰ عَبۡدِهِۦ = އެކަލާނގެ އަޅާ مُحَمَّد صَلّى الله
عَلَيْه وَسَلَّم (ޖިބްރީލް ގެފާނު މެދުވެރިކޮށްގެން) . އަށް مَآ أَوۡحَىٰ ﴿١٠﴾ = އެކަލާނގެ وحي ކުރެއްވި އެއްޗެއް مَا كَذَبَ
ٱلۡفُؤَادُ = مُحَمَّد صَلّى الله عَلَيْه وَسَلَّم ގެ ހިތްފުޅު ދޮގު ނުކުރެއްވިއެވެ. مَا رَأَىٰٓ ﴿١١﴾ = އެ ދެކެވަޑައިގެން އެއްޗެއް.

إجْمَالِي މާނަ

(١) ތަރި ފުނޑުފުނޑުވެ غائب ވެގެންދާ އެ ތަރި ގަސަމްކުރައްވައި الله تعالى ހުވައި وحي ކުރައްވައެވެ. (ތަރިންނަކީ. النجم މި لفظ ގެ ތަފުސީރުގައި مفسّر ންގެ ބަސް ތަފާތުވެއެވެ. އަދި خاصّ ކޮށް قرآن ގައި މި لفظ ގެންނަވާފައިވާ مراد ގަނޑުކަމުގައި إختلاف ވެއެވެ. ... النجم އަކީ ތަރިއެވެ. ...

ކަތި، މި ނަކަތެވެ. ނުވަތަ އެއީން މުރާދުކުރެވެނީ زُهرة ކިޔާ ތަރިއެކެވެ النجم ގެ އަސްލު މާނައަކީ ގަސްގަހާގެ ނުފުންނަ ފަޅުފިލާފައެވެ. (ވެއްޓޭ މާނައިގައެވެ.) النجم ގެ މުރާދަކީ މި ސޫރަތުގައި قرآن އެވެ. النجم ގެ މުރާދަކީ މި ސޫރަތުގައި محمّد ﷺ އެވެ. ދެންފަހެ هوٰى މި لفظ ގެ މާނައަކީ ވެއްޓުމެވެ. ނުވަތަ غائب ވުމެވެ. ނުވަތަ ނިވައިވުމެވެ. ނުވަތަ ޢުރޫޖުވުމެވެ. މި ހިނގާ މާނައެއްގައި މި لفظ ތަފާތު ބޭނުންކުރެވިފައި އެބަ ހުއްޓެވެ. ވީމާ އަޅުގަނޑު މިތާ މި ލިޔަނީ އެންމެ ފުރަތަމަ މާނައެވެ. އެއީ: ތަރި ނުވަތަ ކަތި ޢަރުސްވެއްޖެއްޔާ ނުވަތަ غائب ވެއްޖެއްޔާ އެ ކަތި ގަސަމްކުރައްވައި الله تعالى ހުވައި وحى ކުރައްވައެވެ. މިއެވެ.

(٢) (މި ހުވައިގެ جواب އަކީ) ކަލޭމެންގެ އެކުވެރިޔާ (އެބަހީ محمّد صَلى الله عليه وسلم) މަގުފުރެދިވަޑައިގެން ނުވެއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު ގެއްލި ހަލާކުވެގެން ނުދެއެވެ. ޝަރަޙަ: މިއާ محمّد صَلى الله عليه وسلم އާއްމު قريش ންގެ އެކުވެރިޔާއެވެ وحى ކުރެއްވި އެކަލޭގެފާނު އެންމެ ގައިރުއްސުރު ފަހަރައިގެން نبي ކަމާ ހަމައަށް ގިނަދުވަސްވެސް އެމީހުންގެ ތެރޭ މުދުންކަސިޔޭ އުޅުއްވި ކަލުގައި ވިއްޔެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު މަގުފުރެދުނު ކަމެއް، އެކަލޭގެފާނު ގެއްލި ހަލާކުވެގެން ނުވާކަން އެންމެ ބޮޑަށް ދަންނަނީ ވެސް އެމީހުންނެވެ. އެއީ އެމީހުންގެ އެކުވެރިޔާއެވެ. އެމީހުންގެ އަމިއްލަ.

(٣) އަދި އެކަލޭގެފާނު هوٰى نفس އުފާ ގޮތަކަށް ބަސްބަހާ ވާހަކައެއް ނުދައްކަވައެވެ.

(٤) އެކަލޭގެފާނުގެ ބަސްފުޅު އެއީ ހަމަ ބާވައިލެއްވޭ وحى ކަލުގައި މެނުވީ ނުވެއެވެ.

(٥) އެކަލޭގެފާނަށް އެ وحى އުނގަންނަވައިދެއްވީ ބާރުގަދަވެގެންވާ ކަލޭގެފާނެވެ. އެބަހީ جبريل الأمين އެވެ.

(٦) އެކަލޭގެފާނަކީ ބާރުވެރި ގަދަ ނުވަތަ ވިސްނުންތެރިއެއް، ބޮއްދުވެރި ގަދަ އަދި ރިވެތިވެގެންވާ ކަލޭގެފާނެވެ. ދެން ގައި އެކަލޭގެފާނު إستوٰى ވެވަޑައިގެން ވިއެވެ . އެބަހީ ޤާއިމްވެ ވެވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

(٧) އޭރު އެކަލޭގެފާނު (އެބަހީ جبريل عَلَيه السلاَم) ހުންނެވީ މަތިވެރިވެގެންވާ އުފުރަށުގައެވެ. (އެބަހީ އެކަލޭގެފާނުގެ أصل صورة ފުޅުގައި އިރުމަތީ ފަރާތު އުފުރަށުގައި އެކަލޭގެފާނު ފެއްޓިވަޑައިގެންނެވިއެވެ. رسول الله صَلى الله عليه وسلم އެކަލޭގެފާނުގެ أصل ސޫރަފުޅުގައި ދެކެވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އިރުމަތީ ފަރާތު އުފުރާއްސަ مغرب ފަރާތާ ހަމައަށް ދުވަސް ބައްދާލާފައި ވެއެވެ. އާލާވެސް އެކަލޭގެފާނު ބޮޑެވެ.

(٨) ދެން އެކަލޭގެފާނު (އެބަހީ جبريل عَلَيه السلاَم) محمّد صَلى الله عليه وسلم އާ ވަރަށް ބޮޑަށް ގާތްވެވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

(٩) އެ ދެބަޔަކުންގެ ދުރުމީ ދުނޫފަތުގެ މިންވަރަށް ނުވަތަ ދުރުމީގެ މިންވަރަށް ގާތްވެވަޑައިގެންނެވި ކަލުގައި ވެއެވެ. (ނުވަތަ معراج ގެ ރޭގައި محمّد صَلى الله عليه وسلم އާއި އެކަލޭގެފާނުގެ ربّ އާ ދުރުމީ އެވަރަށް ގާތްވިއެވެ.) ނުވަތަ އެއަށްވުރެވެސް ބޮޑަށް ގާތްވި ކަލުގައި ވިއެވެ. والله أعلم

(١٠) ދެންފަހެ الله تعالى އެކަލާނގެ އަޅާ محمّد صَلى الله عليه وسلم އަށް އެ وحى ކުރައްވަވާ އެއްޗެއް جبريل عَلَيه السلاَم މެދުވެރިކޮށްފައި وحى ކުރެއްވިއެވެ. (ނުވަތަ މާތް الله އެކަލާނގެ އަޅާ محمّد صَلى الله عليه وسلم އަށް އެ وحى ކުރައްވަވާ އެއްޗެއް وحى ކުރައްވައިފިއެވެ. (މިމައްސަލައިގާ ވަރަށް إخْتِلاَفُ ވެއެވެ.)

(١١) އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ (އެބަހީ محمّد صَلى الله عليه وسلم ގެ) ހިތްފުޅު އެކަލޭގެފާނަށް އެ ފެނިވަޑައިގެންނެވިއެއްޗެއް ދޮގެއް ނުކުރައްވައެވެ. (އެބަހީ معراج ގެ ރޭގައި އެކަލޭގެފާނު އެ ދެކެވަޑައިގެންނެވި އެއްޗެއް އެއްޗެއް އެކަލޭގެފާނުގެ ހިތްފުޅު ދޮގެއް ނުކުރައްވައެވެ.

أَفَتُمَـٰرُونَهُۥ عَلَىٰ مَا يَرَىٰ ﴿١٢﴾ وَلَقَدْ رَءَاهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ ﴿١٣﴾ عِندَ سِدْرَةِ ٱلْمُنتَهَىٰ ﴿١٤﴾ عِندَهَا جَنَّةُ ٱلْمَأْوَىٰٓ ﴿١٥﴾ إِذْ يَغْشَى ٱلسِّدْرَةَ مَا يَغْشَىٰ ﴿١٦﴾ مَا زَاغَ ٱلْبَصَرُ وَمَا طَغَىٰ ﴿١٧﴾ لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ ءَايَـٰتِ رَبِّهِ ٱلْكُبْرَىٰٓ ﴿١٨﴾ أَفَرَءَيْتُمُ ٱللَّـٰتَ وَٱلْعُزَّىٰ ﴿١٩﴾ وَمَنَوٰةَ ٱلثَّالِثَةَ ٱلْأُخْرَىٰٓ ﴿٢٠﴾

ލަފްޒުމާނަ

أَفَتُمَـٰرُونَهُۥ ތިޔަ ބަޔަ ކަލޭމެން އެކަލޭގެފާނާ جدل ކުރަނީ ހެއްޔެވެ؟ عَلَىٰ مَا يَرَىٰ ﴿١٢﴾ = އެކަލޭގެފާނު ދުށްފާވަޑައިގަތް އެއްޗަކާމެދު. وَلَقَدْ رَءَاهُ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނު، އެކަލޭގެފާނު ދުށްފާވަޑައިގަތެވެ. نَزْلَةً أُخْرَىٰ ﴿١٣﴾ = އަނެއް ފަހަރަކުވެސް. عِندَ سِدْرَةِ ٱلْمُنتَهَىٰ ﴿١٤﴾ = سدرةالمنتهى ގެ ކައިރީން عِندَهَا جَنَّةُ ٱلْمَأْوَىٰٓ ﴿١٥﴾ = އެތާނގައި جنّةالمأوى އެވެ ކިޔުން ސުވަރުގެ ވެއެވެ. إِذْ يَغْشَى ٱلسِّدْرَةَ = އަދި އެކަންތަކު ގަސް ނިވައިކުރި ހިނދުން مَا يَغْشَىٰ ﴿١٦﴾ = الله ގެ އަމުރުފުޅުތަކުން ނިވައިކުރުމުގެ އެއްޗެއް مَا زَاغَ ٱلْبَصَرُ = އެކަލޭގެފާނުގެ ލޯފުޅު ފުސްބިނުވެއެވެ. (ކަނާތު ވާތަކަށް ނުބަލައްވައެވެ.) وَمَا طَغَىٰ ﴿١٧﴾ = އަދި އެކަލޭގެފާނު ހައްދުފަހަނަޅައިގެން ނުދިޔައެވެ. لَقَدْ رَأَىٰ = ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނު ދުށްފާވަޑައިގަތެވެ. مِنْ ءَايَـٰتِ رَبِّهِ = އެކަލޭގެފާނުގެ ربّ ގެ އާޔަތްތަކުގެ ތެރެއިން (حجّة ތަކާއި دليل ތަކުގެ ތެރެއިން) ٱلْكُبْرَىٰٓ ﴿١٨﴾ = ބޮޑެތިވެގެންވާ ތަކެތި أَفَرَءَيْتُمُ = ތިޔަ ބަޔަ ކަލޭމެން ދެކިން ކަލޭގެފާނަން خَبَرُ ދީބަލާށެވެ. ٱللَّـٰتَ وَٱلْعُزَّىٰ ﴿١٩﴾ = لات އާއި عُزَّة (މި ދެބުދަ) އާ ބުދުގެ ނަމުން وَمَنَوٰةَ ٱلثَّالِثَةَ = އަދި ތިންވަނައަށް ވާ منوة އާ ގުދުގެއްޓާ ٱلْأُخْرَىٰٓ ﴿٢٠﴾ = އަނެއް

إجْمَالِي މާނަ

(١٢) ކަލޭމެން ފަހެ އެކަލޭގެފާނު އެ ދެކެވަޑައިގަންނަވާ އެއްޗަކާމެދު އެކަލޭގެފާނާ جدل ކުރަނީ ހެއްޔެވެ؟

(١٣) އަދި ހަމަކަށަވަރުން رسول الله صَلى الله عليه وسلم އަދިއެއްފަހަރުވެސް جِبْرِيْل عَلَيه السلام ދެކެވަޑައިގެންނެވިއެވެ. (އެބަހީ އެކަލޭގެފާނު ހެއްދެވުނު أصل صورة ފުރިގަނޑުގައި އެހެން ފަހަރަކުވެސް ދެކެވަޑައިގަތެވެ.)

(١٤) އެއީ سدرةالمنتهى ގެ ކައިރިން معراج ގެ ރޭގައެވެ.

(١٥) جنّةالمأوى އޮތް ހިސާބު ސުވަރުގޭގެ ވަނީ އެތާނގައެވެ. (އެބަހީ އެ ސުވަރުގެ ވަނީ سدرةالمنتهى ގެ ކައިރީގައި عرشى ގެ ކަނާތް ފަރާތުގައެވެ. والله أعلم)

(١٦) އެ ގަސް (އެބަހީ سدرةالمنتهى އޮތް ހިސާބު ގަސް) ނިވައިކޮށްލާ އެއްޗެއް ނިވައިކޮށްލިއެވެ. (ރަނުގެ ޖަރާދުގަނޑެއް އެ ގަސް ނިވައިކޮށްލިއެވެ.)

- ފަސްނަގައެވެ. سدرة އަކީ ކުންނާރު ގަހަށް ކިޔާ ނަމެކެވެ. منتهى އަކީ ގޮސް ހަމަވާ ތަނެވެ. سدرةالمنتهى އަކީ ހަތްވަނަ އުޑުގައި ނުވަތަ ހަތްވަނަ އުޑުގައިވާ ގަހަކަށް (ކުންނާރު) ގަހަކަށް ކިޔާ ނަމެކެވެ. އެއީ ކުންނާރު ގަހަށް لُغَوِي ގޮތުން ކިޔާފައި ގޮތަށް އޭގެ خاصيّة އާއި، ތަޢުޒީމު ހަމައެކަނި الله އަށް މެނުވީ އެނގިގެން ނުވެއެވެ. جنّةالمأوى އޮތް ހިސާބު ސުވަރުގޭގެ ވަނީ އެތާނގައެވެ. އެ ގަހަށް އެކި އިރުން ކުލަ އަރާ ކަމުގައި ވެއެވެ. ރިވެތިކަމުން بيان ކުރަން ނުކުޅެދޭ ރީތި ގޮތަކަށް އެ ގަހަށް ވާކަމުގައި ވެއެވެ. ރަނުގެ ޖަރާދުގަނޑެއް އެ ގަސް ނިވާކޮށްލާނެ ކަމުގައި ވެއެވެ. އެގަހުގެ ފަތް އާނާ ބޮޑުމިނުގައި، ގަކާފަސް އަރާ ބޮޑު ކަމުގައި ވެއެވެ. އެ ގަހަށް سدرةالمنتهى އޮތް ހިސާބު އެންމެހައި خلق ތަކުންގެ علم އެ ހިސާބަށް ނިމޭނީ ކަމުގައި ބުނެވެއެވެ. އޭގެ އަރިޔަށް އެއްވެސް مخلوق އަކަށް އެނގިގެން ނުވެއެވެ. އަދި ބުނެވެއެވެ. ތިރީގެ އެންމެހާ ކަލެއް އަރައިގެން ގޮސް ނިމެނީ އެ ހިސާބަށެވެ. އަދި ބުނެވެއެވެ. އެންމެހައި شهيد ންގެ ފުރާނަތައް ގޮސް ނިމެނީ އެ ހިސާބަށެވެ. ملائكة ބޭކަލުންވެސް އޭގެ އެކުރަކަން ވަޑައި ނުގަންނަވައެވެ. އަދި މިބޭފުޅުން ގޮތްގޮތްވެސް ހިއަޔާރީ ވެއެވެ. والله أعلم بالصّواب

(١٧) އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ (އެބަހީ محمّد ގެ ފާނުގެ) ލޯފުޅު އެހެން ފަރާތަކަށް ލޯބިނުވެއެވެ. (އެބަހީ އެކަލޭގެފާނުގެ ލޯފުޅު ކަނާތް ފަރާތަށް، އަދި ވާތް ފަރާތަށް، އަދި މައްޗަށް ލިބިއަށް އަނބުރުއްވައި، ފަރާތްފަރާތަށް ބައްލަވާ ނުހައްދަވައެވެ. ކަނޑައެޅިވަޑައިގަތް حدّ ފަހަނަޅައި ނުދެއެވެ.)

(١٨) ހަމަކަށަވަރުން އެދުވަހު (އެބަހީ معراج ގެ ރޭގައި) އެކަލޭގެފާނުގެ ربّ ގެ ބޮޑެތި ޙިކުމަތްތަކާ عجائب ތަކާއި، އެކަލާނގެ قدرة ތެރިކަމާއި، އެއްކައުވަންތަކަމުގެ ދިނުމުގެ ފެނުންވާ دليل ތައް އެކަލޭގެފާނު އެތައްގުނަ ދެކެވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

(١٩) (އޭ މިއިތަ مشرك ންނޭވެ.) لات އާއި، عُزَّى (މި ދެބުދުގެ) ކަލޭމެން ނިކަން ދިމަން ކަލޭގެފާނަށް خبر ދީބަލާށެވެ.

(٢٠) އަދި ތިންވަނައަށް އެހެރަ ބޮޑު مناة އާއިމެދު ވެސް ކަލޭމެން خبر ދީބަލާށެވެ. ކަލޭމެން ނިކަން ބުނެބަލާށެވެ. އެތަކެތީން ކަލޭމެންނަށް ލާބަވާނީ ކީއްހެއްޔެވެ.

أَلَكُمُ ٱلذَّكَرُ وَلَهُ ٱلْأُنثَىٰ ﴿٢١﴾ تِلْكَ إِذًا قِسْمَةٌ ضِيزَىٰٓ ﴿٢٢﴾ إِنْ هِىَ إِلَّآ أَسْمَآءٌ سَمَّيْتُمُوهَآ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَٰنٍ ۚ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ وَمَا تَهْوَى ٱلْأَنفُسُ ۖ وَلَقَدْ جَآءَهُم مِّن رَّبِّهِمُ ٱلْهُدَىٰٓ ﴿٢٣﴾ أَمْ لِلْإِنسَٰنِ مَا تَمَنَّىٰ ﴿٢٤﴾ فَلِلَّهِ ٱلْـَٔاخِرَةُ وَٱلْأُولَىٰ ﴿٢٥﴾ وَكَم مِّن مَّلَكٍ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ لَا تُغْنِى شَفَٰعَتُهُمْ شَيْـًٔا إِلَّا مِنۢ بَعْدِ أَن يَأْذَنَ ٱللَّهُ لِمَن يَشَآءُ وَيَرْضَىٰٓ ﴿٢٦﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِٱلْـَٔاخِرَةِ لَيُسَمُّونَ ٱلْمَلَٰٓئِكَةَ تَسْمِيَةَ ٱلْأُنثَىٰ ﴿٢٧﴾

ބަސްމާނަ

أَلَكُمُ ٱلذَّكَرُ = ފިރިހެން ދަރިން (ފިރިހެން ޖިންސު) خاصّ ވެގެން ވަނީ ކަލޭމެންނަށް ހެއްޔެވެ؟ وَلَهُ ٱلْأُنثَىٰ ﴿٢١﴾ = އަދި އެކަލާނގެއަށް خاصّ ވެގެންވަނީ އަންހެން ދަރިން (އަންހެން جنس) ހެއްޔެވެ؟ تِلْكَ إِذًا = އެހެންކަމުން ވަންޏާ އެއީ قِسْمَةٌ ضِيزَىٰٓ ﴿٢٢﴾ = ވަރަށް ވެސް އަނިޔާވެރި ބައިކުރުމެކެވެ. إِنْ هِىَ إِلَّآ أَسْمَآءٌ = އެއީ ހަމަ ނަންތަކެއް ކަމުގައި މެނުވީ ނުވެއެވެ. سَمَّيْتُمُوهَآ أَنتُمْ = ކަލޭމެން އެ ނަންތައް އެ ތަކެއްޗަށް ކިޔާފައިވާ وَءَابَآؤُكُم = އަދި ކަލޭމެންގެ ކާބަފައިންނާއި، مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا = الله އެއަށް ބާވައި ނުލައްވައެވެ. مِن سُلْطَٰنٍ = އެއްވެސް ބާރެއް (އެއްވެސް دليل އެއް حجّة އެއް) إِن يَتَّبِعُونَ = އެމީހުން تبع ވާ ކަމުގައި ނުވެއެވެ. إِلَّا ٱلظَّنَّ = ހީ މެނުވީ وَمَا تَهْوَى ٱلْأَنفُسُ = އަދި އެމީހުންގެ هوى نفس ގެ އެދުންތަކާއި وَلَقَدْ جَآءَهُم = އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން ގާތަށް އައިސްފައިވެއެވެ. مِّن رَّبِّهِمُ ٱلْهُدَىٰٓ ﴿٢٣﴾ = އެމީހުންގެ ربّ ގެ حضرة ން ތެދުމަގު أَمْ لِلْإِنسَٰنِ = ނުވަތަ إنسان އަށް ލިބިގެންވޭ ހެއްޔެވެ؟ مَا تَمَنَّىٰ ﴿٢٤﴾ = އޭނާ އެދޭހާ ތަކެތި/ އެދޭހާ ކަމެއް فَلِلَّهِ ٱلْـَٔاخِرَةُ = ފަހެ آخرة خاصّ ވެ ملك ވެގެންވަނީ ހަމައެކަނި الله އަށެވެ. وَٱلْأُولَىٰ ﴿٢٥﴾ = އަދި ދުނިޔެއާއި، (އެބަހީ ދުނިޔޭގެ ވެސް ملك ވެގެންވަނީ ހަމައެކަނި الله އަށެވެ.) وَكَم مِّن مَّلَكٍ = އަދި ކިތައް ކިތައް ملائكة ން ހެއްޔެވެ. (އެބަހީ ވަރަށް ގިނަ ملائكة ން ވެއެވެ.) فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ = އުޑުތަކުގައި لَا تُغْنِى شَفَٰعَتُهُمْ شَيْـًٔا = އެއްވެސް ކަމެއް އެބޭކަލުންގެ شفاعة ން ފުއްދައި ނުދެވޭ إِلَّا مِنۢ بَعْدِ أَن يَأْذَنَ ٱللَّهُ = الله ހުއްދަ ދެއްވުމަށްފަހުގައި މެނުވީ لِمَن يَشَآءُ = އެކަލާނގެ އިރާދަކުރެއްވި މީހަކަށް وَيَرْضَىٰٓ ﴿٢٦﴾ = އަދި އެކަލާނގެ (އެ މީހަކަށް) ރުހިވޮޑިގެންނެވި إِنَّ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ = ހަމަކަށަވަރުން إيمان ނުވާ މީސްތަކުން بِٱلْـَٔاخِرَةِ = آخرة ދުވަހަށް لَيُسَمُّونَ ٱلْمَلَٰٓئِكَةَ = ملائكة ތަކަށް ކިޔަނީ ނަން ކިޔައިދީއެވެ. (ނަން ދިނީއެވެ.) تَسْمِيَةَ ٱلْأُنثَىٰ ﴿٢٧﴾ = އަންހެނުންގެ ނަމުން

إجْمَالِي މާނަ

(٢١) އަދި ކަލޭމެން ތިޔަ ބުނަނީ ކަލޭމެންނަށް ފިރިހެން ދަރިން، އެބަހީ ފިރިހެން جنس خاصّ ވެގެން ވާކަމަށެވެ. އަދި އެކަލާނގެއަށް خاصّ ވެގެން ވަނީ އަންހެން جنس ކަމަށެވެ.

(٢٢) އެހެންކަމަށް ވަންޏާ އެއީ ވަރަށް ވެސް އަނިޔާވެރި ބައިންސާފު ބެހުމެކެވެ.

(٢٣) (އެތަކެއްޗަކީ (އެބަހީ އެ ބުދުތަކަކީ) ކަލޭމެންނާއި، ކަލޭމެންގެ ކާބަފައިން ކިޔާފައިވާ ހުސް ނަންތަކެކެވެ. الله އެތަކެއްޗަކަށް އެއްވެސް ބާރެއް، އަދި އެއްވެސް دليل އެއް حجّة އެއް ބާވައި ނުލައްވައެވެ. (އެބަހީ އެ ތަކެއްޗަށް އަޅުކަން ކުރުން ހުއްދަވާނޭ އެއްވެސް دليل އެއް حجّة އެއް الله ބާވައިލައްވާފައި ނުވެއެވެ.) އެމީހުން، އެބަހީ އެ ބުދަށް އަޅުކަންކުރާ މީހުން، ހަމައެކަނި ހިއެއްގެ މައްޗަށް ނޫނީ تبع ވާކަމުގައި ނުވެއެވެ. އަދި އެމީހުންގެ هوى نفس އެމީހުންނަށް ދައްކައިދޭ އެއްޗަކަށް ވެސްމެ އެމީހުން تبع ވާކަމުގައި ނުވެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުންނަށް އެމީހުންގެ ربّ ގެ حضرة ން ތެދުމަގު އަތުވެއްޖެއެވެ. (އެހެންވީއިރު އެމީހުން އެ ބުދުތަކަށް އަޅުކަން ކުރުން ދޫކޮށް ހުއްޓާލާނީ ކޮންދުވަހަކުން ހެއްޔެވެ؟)

(٢٤) ނުވަތަ އަދި ކިއެއް ހެއްޔެވެ؟ އިންސާނާއަށް އޭނާ އެދޭހާ ކަމެއް ލިބިގެންވާ ހެއްޔެވެ؟

(٢٥) ފަހެ آخرة ގެ އެންމެހައި ކަންތައްތަކާއި، ދުނިޔޭގެ އެންމެހާ ކަންތައްތައްވެސް ملك ވެ خاصّ ވެގެން ވަނީ ހަމަ الله އަށެވެ. (އެމީހުންނަށް، އެބަހީ އިންސާނުންނަށް އެއިން އެއްވެސް ކަމެއްގެ حقّ އެއް ނެތެވެ.)

(٢٦) އުޑުގައިވާ ملائكة ބޭކަލުންނަކީ ވެސް، الله އެ ރުހިވޮޑިގަންނަވާ شفاعة ތެރިވުމަށް إِذْنَ ދެއްވާ އަދި ރުހިވޮޑިގެންވުމަކާ ނުލައި މެނުވީ އެމީހުން ބޭކަލުންގެ شفاعة ން އެއްވެސް منفع އެއް ނުކުރާނޭ ކިތަންމެ ملائكة ބޭކަލުންނެއް އެ އުޑުތަކުގައި ވެއެވެ. (މި ވާހަކައިގެ خلاصة އަކީ ملائكة ބޭކަލުންގެ އެހާ ބޮޑު މަތިވެރިކަމާއި، الله ގެ حضرة އަށް އެ ބޭކަލުންގެ ހުންނަ ކިޔަމަންތެރިކަމާއި، ހުރިހާ ދެރަކަމަކުން ސާފުކަން ހުރިނަމަވެސް شفاعة ތެރިވުމަށް الله އިޒުނަ ދެއްވައި، އެބޭކަލުންނަށް އެ شفاعة ތެރިވުމުގެ إِذْنَ ދެއްވައި، އަދި އެމީހަކަށް الله ރުހިވޮޑިގެންނެވި ތެރޭގައި މެނުވީ ملائكة ބޭކަލުންނަށްވެސް އެއްވެސް މީހަކަށް شفاعة ތެރިވުމުގެ حقّ ލިބިގެނެއް ނުވެއެވެ. (އެހެންވީއިރު އެއިން ބުދުތަކަށްވެސް އަޅުކަންކުރުން ހުއްދަވާނެ ދަލީލެއް ނެތެވެ.

(٢٧) آخرة އަށް އީމާންނުވާ މީހުން – އެމީހުން ކަނބަލުންގެ ނަމުން ملائكة ބޭކަލުންނަށް އަންހެނުންގެ ނަމުން ނަން ކިޔަތެވެ. (އެބަހީ މަލާއިކަތް ބޭކަލުންނަކީ الله ގެ އަންހެން ދަރިން ކަމުގައި އެމީހުން ބުނަނީއެވެ. الله ހުސް طاهر ވަންތައެވެ. ދަރިކަލުން ހިއްޕެވުމާއި އެއްގޮތަކުންވެސް އެކަލާނގެއަށް އެކަށީގެންވާ ކަމެއް ނޫނެވެ.

وَمَا لَهُم بِهِۦ مِنْ عِلْمٍ ۖ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ ۖ وَإِنَّ ٱلظَّنَّ لَا يُغْنِى مِنَ ٱلْحَقِّ شَيْـًٔا ﴿٢٨﴾ فَأَعْرِضْ عَن مَّن تَوَلَّىٰ عَن ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا ﴿٢٩﴾ ذَٰلِكَ مَبْلَغُهُم مِّنَ ٱلْعِلْمِ ۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِۦ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ ٱهْتَدَىٰ ﴿٣٠﴾ وَلِلَّهِ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ لِيَجْزِىَ ٱلَّذِينَ أَسَٰٓـُٔوا۟ بِمَا عَمِلُوا۟ وَيَجْزِىَ ٱلَّذِينَ أَحْسَنُوا۟ بِٱلْحُسْنَى ﴿٣١﴾

ތަރުޖަމާ

وَمَا لَهُم بِهِۦ = އެމީހުންނަކަށް އެކަމުގައި ނުވެއެވެ. (އެހެން ނަސްރާނިއްޔުގައި ނުވެއެވެ.) مِنْ عِلْمٍ ۖ = އެއްވެސް އެނގުމެއް إِن يَتَّبِعُونَ = އެމީހުން تبع ވާ ކަމުގައި ނުވެއެވެ. إِلَّا ٱلظَّنَّ ۖ = ހީއެއް ފިޔަވީ. (ހަމައެކަނި ހީކުރުމަކަށް ފިޔަވީ) وَإِنَّ ٱلظَّنَّ لَا يُغْنِى = އަދި ހަމަކަށަވަރުން ހީކުރުން ފައިދާއެއް ނުދެއެވެ. مِنَ ٱلْحَقِّ شَيْـًٔا ﴿٢٨﴾ = حقّ ގެ ތެރެއިން އެއްވެސް އެއްޗެއް فَأَعْرِضْ = ފަހެ ކަލޭގެފާނު އިނބުރިވަޑައިގެން ފުރަގަސްދެއްވާށެވެ. عَن مَّن تَوَلَّىٰ عَن ذِكْرِنَا = ތިމަން ރަސްކަލާނގެ ذكر ކުރުމުން (ހަނދާން ކުރުމުން) ފުރަ އަނބުރައިގެން ދިޔަ މީހެއްގެ ކިބައިން وَلَمْ يُرِدْ = އަދި އޭނާ ނޭދޭ إِلَّا ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا ﴿٢٩﴾ = ދުނިޔޭގެ ދިރިއުޅުން ފިޔަވާ ذَٰلِكَ مَبْلَغُهُم = އެއީ އެމީހުންގެ ފުރާ ހިސާބެވެ. (އެމީހުންނަށް އެނގޭ މިންވަރެވެ.) مِّنَ ٱلْعِلْمِ ۚ = علم ގެ ތެރެއިން إِنَّ رَبَّكَ = ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުގެ ربّ هُوَ أَعْلَمُ = ދެނެވޮޑިގަތުން ބޮޑުވެގެން ވާނީ އެކަލާނގެއެވެ. بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِۦ = އެމީހާ އެކަލާނގެ މަގުން ނެއްޓި ފުރެދިފައިވާ މީހާ. وَهُوَ أَعْلَمُ = އަދި ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ. ދެނެވޮޑިގަތުން ބޮޑުވެގެން ވާނީ بِمَنِ ٱهْتَدَىٰ ﴿٣٠﴾ = ތެދުމަގުގައިވާ މީހާވެސް وَلِلَّهِ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ = އަދި އުޑުތަކުގައި ވާހައި ތަކެތި ملك ވެ خاصّ ވެގެންވަނީ ހަމައެކަނި الله އަށެވެ. وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ = އަދި ބިމުގައި ވާހައި ތަކެއްޗާއި، لِيَجْزِىَ ٱلَّذِينَ أَسَٰٓـُٔوا۟ = އެއީ ނުބައި ކަންތައް ކުރި މީހުންނަށް ޖަޒާ ދެއްވުމަށެވެ. بِمَا عَمِلُوا۟ = އެމީހުން ކުރި ކަންތައްތަކުގެ وَيَجْزِىَ ٱلَّذِينَ أَحْسَنُوا۟ = އަދި إحسان ތެރިވެ ރަނގަޅަށް ކަންތައް ކުރި މީހުންނަށް ޖަޒާ ދެއްވުމަށެވެ. بِٱلْحُسْنَى ﴿٣١﴾ = ހެޔޮ ރަނގަޅު ޖަޒާއިން

إجْمَالِي މާނަ

(٢٨) އެމީހުންނަކަށް އެކަމުގައި (އެބަހީ ملائكة ބޭކަލުންނީ الله ގެ އަންހެނުން ދަރިން ކަމުގައި ބުނާކަން) އެމީހުންނަކަށް އެއްވެސް علم އެއް ނުވެއެވެ. އެއީ އެކަށައަޅައިވެސް އަނދިގެން ކިޔާ އެއްޗެއް ނޫނެވެ. އެއީ ހަމަ އެމީހުން ހިތްވާ ހުސް ހީއަކަށް تبع ވެގެން އެމީހުން ބުނާ އެއްޗެއް ކަމުގައި މެނުވީ ނުވެއެވެ. އަދި ކަނޑައެޅިގެން ހީއަކީ އެއްވެސް حال އެއްގައި حقّ މައްސަލައެއްގައި حقّ އާއި ދިމާލުކޮށް އެއްވެސް ކަމެއް ފުއްދައިދޭވޭނޭ އެއްޗެއް ނޫނެވެ.

(٢٩) (އޭ رسول الله އެވެ.!) ތިމަން ރަސްކަލާނގެ ذكر ނޫ — އެބަހީ ކިޔުމީ قرءان ނުކިޔައި، އޭގެ هداية ނޫ — ދުނިޔަ އަނބުރައިލާ إيمان ނުވާ މީސްތަކުންގެ ފަރާތުން ކަލޭގޮތް ދުރުވެވަޑައިގަންނަވާށެވެ. އެމީހުންގެ ކައިރިން އަނބުރި ފުރަގަސް ދެއްވާށެވެ. އެމީހުން ހަމައެކަނި ދުނިޔޭގެ حياة މެނުވީ ނޭދެއެވެ. آخرة އަކަށް އެއްވެސް خيال އެއް އަދި އެނގުމެއް ނެތެވެ.

(٣٠) އެމީހުންގެ علم އާއި، އަނގުން ހުރި ވަރަކީ އެއީއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުގެ ربّ ، އެކަލާނގެ ސީދާ ތެދުމަގުން ކަޑައިލައި، މަގުފުރެދިގެންވާ މީހުން ދަންނަވާގެ ގޮތުން ބޭނެވެ. އަދި ސީދާ ތެދުމަގު ލިބުނު މީހުންވެސް ދަންނަވާގެ ގޮތުން ވަނީ ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ. (أزل ގައި އެކަން އޮތް ގޮތް ދަންނަވާގެ ގޮތުން ވަނީ ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ.)

(٣١) އަދި އުޑުތަކާއި، ބިމުގައި ވާހައި ތަކެތި ملك ވެ خاصّ ވެގެންވަނީ ހަމައެކަނި الله އަށެވެ. (އެއީ އެކަލާނގެ ތަކެއްޗެވެ. އެތަނުގައިވާ މަގުފުރެދުން މީހުންނާއި، ތެދުމަގުގައި ތިބި މީހުންވެސް ދަންނަވާގެ ގޮތުން ވަނީ ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ. އެގޮތުން އެކަލާނގެ ކަންތައް ގެންދަވަނީ) ތިމާގެން ދުނިޔޭގައި ތިބެގެން ނުބައި عمل ތަކެއް ކުރި މީހުންނަށް ނުބައި جزاء ދެއްވުމަށާއި، އަދި ރަނގަޅު ހެޔޮ عمل ކުރި މީސްތަކުންނަށް ރަނގަޅު ހެޔޮ جزاء ދެއްވުމަށެވެ. (ނުބައި ބަޔަކަށް قيامة ދުވަހުން الله ގެ ކޯފާއާއި، ނަރަކައިގެ عذاب އެވެ. ހެޔޮ جزاء އަކީ قيامة ދުވަހުން الله ގެ ރުއްސެވުމާއި، ސުވަރުގޭގެ ގިނަގުނަ نعمة އެވެ.)

ٱلَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَٰٓئِرَ ٱلْإِثْمِ وَٱلْفَوَٰحِشَ إِلَّا ٱللَّمَمَ ۚ إِنَّ رَبَّكَ وَٰسِعُ ٱلْمَغْفِرَةِ ۚ هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ إِذْ أَنشَأَكُم مِّنَ ٱلْأَرْضِ وَإِذْ أَنتُمْ أَجِنَّةٌ فِى بُطُونِ أُمَّهَٰتِكُمْ ۖ فَلَا تُزَكُّوٓا۟ أَنفُسَكُمْ ۖ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ ٱتَّقَىٰٓ ﴿٣٢﴾ أَفَرَءَيْتَ ٱلَّذِى تَوَلَّىٰ ﴿٣٣﴾ وَأَعْطَىٰ قَلِيلًا وَأَكْدَىٰٓ ﴿٣٤﴾ أَعِندَهُۥ عِلْمُ ٱلْغَيْبِ فَهُوَ يَرَىٰٓ ﴿٣٥﴾ أَمْ لَمْ يُنَبَّأْ بِمَا فِى صُحُفِ مُوسَىٰ ﴿٣٦﴾ وَإِبْرَٰهِيمَ ٱلَّذِى وَفَّىٰٓ ﴿٣٧﴾

ލުޣަތު

ٱلَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ = ދުރުވެގަންނަ މީސްމީހުން كَبَٰٓئِرَ ٱلْإِثْمِ = ބޮޑެތި ފާފަތައް وَٱلْفَوَٰحِشَ = فاحش ކަންތައްތަކުންނާއި إِلَّا ٱللَّمَمَ = ކުޑިކުޑި ފާފަ ފިޔަވައި إِنَّ رَبَّكَ = ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުންގެ ربّ އެއީ وَٰسِعُ ٱلْمَغْفِرَةِ = ފާފަ ފުއްސެވުން ތަނަވަސް ފުޅާ ގޮތުގެ ކަލާނގެއެވެ. هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ = ކަލޭމެންނާމެދު ދަންނަވޭގޮތް ވަނީ ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ. إِذْ أَنشَأَكُم مِّنَ ٱلْأَرْضِ = ބިމުން އެކަލާނގެ ކަލޭމެން ހެއްދެވި ހިނދު وَإِذْ أَنتُمْ أَجِنَّةٌ = އަދި ކަލޭމެން جنين އަކަށް (ނުވިހާ ކުއްޖަކަށް) ތިއްބައިވެސް فِى بُطُونِ أُمَّهَٰتِكُمْ = ކަލޭމެންގެ މަންމަންގެ ބަނޑުގެތެރޭގައި فَلَا تُزَكُّوٓا۟ أَنفُسَكُمْ = ފަހެ ކަލޭމެން ކަލޭމެންގެ نفس ތަކަށް طاهر ނުކިޔާށެވެ. (އެބަހީ ކަލޭމެންނަކީ ތަޤްވާވެރިން ކަމުގައި ބުނެ ބޭރަށް ތައުރީފު ނުކުރާށެވެ.) هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ ٱتَّقَىٰٓ ﴿٣٢﴾ = تقوى ވެރި މީހަކީ ކާކުކަން މާ ރަނގަޅަށް ދަންނަވޭ ކަލާނގެއެވެ. أَفَرَءَيْتَ = ފަހެ ކަލޭގެފާނު ދުށުވޭތޯ ނުވަތަ ކަލޭގެފާނަށް خبر ދެއްވާށެވެ.) ٱلَّذِى تَوَلَّىٰ ﴿٣٣﴾ = (إسلام دين ން) ފުރަގަސްދިން މީހާ وَأَعْطَىٰ قَلِيلًا = އަދި އޭނާ ކުޑަކުޑަކޮށް (ދެއްވާ) وَأَكْدَىٰٓ ﴿٣٤﴾ = އަދި މަޑުކޮށްލީ (އެހެންނޫނީ މަޑުކޮށްލާފައި) أَعِندَهُۥ عِلْمُ ٱلْغَيْبِ = ފަހެ އޭނާގެ އަތުގައި غيب ގެ علم ވޭތޯ؟ فَهُوَ يَرَىٰٓ ﴿٣٥﴾ = ދެން އޭނާ އެ ދެކޭތޯ؟ أَمْ لَمْ يُنَبَّأْ = ނުވަތަ އޭނާއަށް خبر ނުވޭތޯ؟ بِمَا فِى صُحُفِ مُوسَىٰ ﴿٣٦﴾ = موسى ގެ ފާނުގެ صحف ގައި (توراة ގައި) ވާ ކަންތައް وَإِبْرَٰهِيمَ ٱلَّذِى وَفَّىٰٓ ﴿٣٧﴾ = (އަދި އެކަލާނގެ أمر ފުރިހަމަކުރެއްވި إبراهيم ގެ ފާނުގެ صحف ގައިވާ ކަންތައްތަކާއި)

إجْمَالِي މާނަ

(٣٢) އެމީހުންނަކީ އެބަޔަކީ ބޮޑެތި ފާފަތަކުގެ ތެރެއިން عمل ކުރި ބޮޑެތި ފާފަތަކާއި ބޮޑެތި ކުދިކުދި ފާފަ (لَمَمُ) ފިޔަވައި ބޮޑެތި ފާފަތަކުން ދުރުހެލިވާ މީހުންނެވެ. ބޮޑެތި ފާފަތަކާއި، فاحش ކަންތައްތަކުން އެއްކިބާވާ މީހުންނެވެ. އެކަންކަމާ ދުރުވެގެންވާ މީހުންނެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލާނގެފުޅުގެ ربّ އެއީ ގިނަ ފުއްސެވުން ބޮޑުވަނަ ފުޅާވެވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ. އެބައި އެންމެރަނގަޅަށް ދެނެވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ. އަދި ކަލޭމެންގެ އެންމެހާ حال ތަކެއް ދެނެވޮޑިގެން ވަނީ ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ. އެކަލާނގެ ކަލޭމެން ބިމުން ހެއްދެވިއިރުވެސް (އެބަޔަ ކަލޭމެންގެ ބައްޕާ ادم ގެ ގޮތުން ހެއްދެވިއިރުވެސް) އަދި ކަލޭމެން ކަލޭމެންގެ މައިންގެ ބަނޑުގައިވާ حال ވެސް ކަލޭމެންގެ ހުރިހާ حال ތަކެއް ދެނެވޮޑިގެން ވަނީ ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ. ފަހެ އެހެންވީ ކަލޭމެން އަމިއްލައަށް ކަލޭމެންގެ نفس ތިމަން طاهر ނުކިޔާށެވެ. (އެބަޔަ ކަލޭމެންނަކީ ފާފައެއް ނެތް ބޮޑުކަމުގެ ބަޔަކު ކަމުގައި ކަލޭމެން އަމިއްލައަށް ދަޢުވާ ނުކުރާށެވެ.) ހަމަކަށަވަރުން تقوى ވެރި މީހާ طاهر ބަޔަކީ ކާކުކަން ބައްލަވާނެ ވެސް އެކަލާނގެ މާ ރަނގަޅަށް ދެނެވޮޑިގެން ވެއެވެ.

(٣٣)،(٣٤) (ޔާ رسول الله އާދެވެ!.) إسلام دين ނުލައި ދޫކޮށް ބަރައްސަވާ ކަމުގައި ދިޔަ މީހާއާ ކުރިމަތިލި ކާކުކަން ބައްލަވާ ދެއްވާށެވެ.؟

ދަންނަވައެވެ. މި އާޔަތުގައި، އަދި މީގެ ފަހަތުން މިވާ ދެތިން އާޔަތުން މި ސޫރަތުގެ ދަރިން ވަންނަގައި قريش ގެ الوليد بن المغيرة ގެ ވާހަކައެވެ. ފަހެ އޭނާ قرآن އަހައި إسلام ވާން ކައިރި ވިއެވެ. ނަމަވެސް إسلام ވިއެވެ. އެ ވާހަކަ قريش ގެ مشرك ނުކުތް ކިހާކަށް އިވިގެން އަޔަސް އޭނާއަށް ވަރަށް عيب ކިޔައި މަލާމާތް ކުރިމާ وليد ބުނިކަމަށް ވަނީ الله ގެ عذاب އަށް ބިރުގަންނަ ކަމުގައެވެ. ދެންފަހެ އެމީހާ ބުނެދެވެ. ކަލާ މިއަދަ ބިރުގަންނަ عذاب އަށްޓަކައި އެބުރި ފައިސާ ދޭނަމެވެ. އަޅުގަނޑުމެން ކައްވާ މާލު ކަލާގެ ދަރުމަން ކައްވާފައިސާ ވަކިކުރާ ދޭނަމެވެ. އަދި ކަލާގެ ބިޔަ ދީން ދޫކޮށް ކަލާބުނުމުގެ دين އަށް އެނބުރިފައިސާ رجوع ވާށެވެ. ދެން މި وليد އޭނާއަށް އުޅެނީ ގައުމުގެ މަތިން ކައްވާ މާލު ނަމަވެސް ކައްވާ ހަވާލާކޮށް ނަމަވެސް ކައްވާ އަހަރެމެން ލަފާކައްޓާ ދިނީމާ ދެން ނުދީ އެކަން ހުއްޓައިލިއެވެ.

(٣٥) ނަމަވެސް އޭނާގެ އަތުގައި غيب ގެ علم ވަނީ ހެއްޔެވެ.؟ އޭނާ އޭގައިވާ ގޮތެއް ބަލާ ހަދައި އެހެންނަމަ ބާއެވެ. (އެކަހަލަ އެއްވެސް ކަމެއްވެސް ނޯވެއެ ނޫނެވެ.)

(٣٦) ނަމަވެސް އޭނާއަށް ދެން موسى عَلَيْه السلاَم ހަށްގާވައިދުއްވި صحف ތަކުގައިވާ خبر ތަކާއި، معلومات ތަކުގެ خبر ނުދީ ބާވައެވެ؟

(٣٧) އަދި އެކަލާގެ ފަރާތް އެންގެވުނު އެންމެހައި ކަންތައްތައް ބޭރުބެލުމަށް ވިއްދި إبراهيم عَلَيْه السلاَم ގެ صحف ގައިވާ ތަކެތީގެ خبر ވެސް އޭނާއަށް ނޭނގުނީ ބާވައެވެ؟

أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ﴿٣٨﴾ وَأَن لَّيْسَ لِلْإِنسَٰنِ إِلَّا مَا سَعَىٰ ﴿٣٩﴾ وَأَنَّ سَعْيَهُۥ سَوْفَ يُرَىٰ ﴿٤٠﴾ ثُمَّ يُجْزَىٰهُ ٱلْجَزَآءَ ٱلْأَوْفَىٰ ﴿٤١﴾ وَأَنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ ٱلْمُنتَهَىٰ ﴿٤٢﴾ وَأَنَّهُۥ هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَىٰ ﴿٤٣﴾ وَأَنَّهُۥ هُوَ أَمَاتَ وَأَحْيَا ﴿٤٤﴾ وَأَنَّهُۥ خَلَقَ ٱلزَّوْجَيْنِ ٱلذَّكَرَ وَٱلْأُنثَىٰ ﴿٤٥﴾ مِن نُّطْفَةٍ إِذَا تُمْنَىٰ ﴿٤٦﴾ وَأَنَّ عَلَيْهِ ٱلنَّشْأَةَ ٱلْأُخْرَىٰ ﴿٤٧﴾

ތަރުޖަމާ

أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ = އެއްވެސް ބުރަވެރި نفس އަކު ނުއުފުލާނެއެވެ. وِزْرَ أُخْرَىٰ ﴿٣٨﴾ = އެހެން نفس އެއްގެ ބުރައެއް

وَأَن لَّيْسَ لِلْإِنسَٰنِ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން إنسان އާއަށް ނުވެއެވެ. إِلَّا مَا سَعَىٰ ﴿٣٩﴾ = އޭނާ ކުރި ކަމެއް މެނުވީ

(އޭނާ ކުރި ކަމެއްގެ ޖަޒާ މެނުވީ) وَأَنَّ سَعْيَهُۥ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން އޭނާގެ عمل (ކުރި ކަންތައް) سَوْفَ يُرَىٰ ﴿٤٠﴾

= ނިކަންނުހެޅި އޭނާއަށް (قيامة ދުވަހުން) ދައްކާނެއެވެ. ثُمَّ يُجْزَىٰهُ = ދެން އޭނާއަށް ޖަޒާދެއްވާން އެވެ. ٱلْجَزَآءَ

ٱلْأَوْفَىٰ ﴿٤١﴾ = އެންމެ ފުރިހަމަ ޖަޒާ وَأَنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުގެ ربّ ގެ حضرة އަށެވެ.

ٱلْمُنتَهَىٰ ﴿٤٢﴾ = ރުޖޫޢު ނިމުން ވަނީ/ ނިމުމަކުން ވަނީ وَأَنَّهُۥ هُوَ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެއެވެ. أَضْحَكَ

وَأَبْكَىٰ ﴿٤٣﴾ = ހެއްވެވީ އަދި ރުއްވެވީ وَأَنَّهُۥ هُوَ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެއެވެ. أَمَاتَ وَأَحْيَا ﴿٤٤﴾ =

މަރުއްވެވީ އަދި ދިރުއްވެވީ وَأَنَّهُۥ خَلَقَ ٱلزَّوْجَيْنِ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން (ޒައުޖުވެރިން) ދެ ޖިންސު ހެއްދެވި

އެކަލާނގެއެވެ. ٱلذَّكَرَ وَٱلْأُنثَىٰ ﴿٤٥﴾ = ފިރިހެން ޖިންސާއި، އަދި އަންހެން ޖިންސު مِن نُّطْفَةٍ = ވީ ތިއްކަކުން

إِذَا تُمْنَىٰ ﴿٤٦﴾ = އެ ތިކި ރަޙިމަށް ޖެއްސެވުމުން (ޖުދާޖުދަވާއަށް އެފިއްޖެއްސާ) وَأَنَّ عَلَيْهِ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން

އެކަލާނގެއަށެވެ. ވަނީ ٱلنَّشْأَةَ ٱلْأُخْرَىٰ ﴿٤٧﴾ = އަނެއް ހެދުން އުފެއްދެވުންވެސް

إجْمَالِي މާނަ

(٣٨) (އެ صحف ތަކުގައި އޮންނަނީވެ خبر ދަށް ވެއެވެ.) ފާފަވެރި އެއްވެސް نفس އެއްގެ ފާފައާއި، ބުރަދަން(قيامة ދުވަހުން) އަނެއް نفس އެއް ނުއުފުލާނެއެވެ. އެބަހީ އެމީހަކު ކުރި ފާފައެއްގެ جزاءއަކާއި،ބުރަދަނެއްއުފުލާން ޖެހޭނީ ހަމަ އެ نفس އެކެވެ.

(٣٩) އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އިންސާނާއަށް އޭނާ ކުރި عمل އެއްގެ جزاء މެނުވީ ނުވެއެވެ.

(٤٠) އަދި ހަމަކަށަވަރުން އޭނާ ކުރި ކަމެއް އޭނާ (قيامة ދުވަހުން) ދައްކާނެއެވެ.

(٤١) ދެން އެ عمل އަށް އޭނާއަށް ހަމަ ބަދަލުދެ ފުރިހަމަ ޖަޒާ ދެއްވާނެއެވެ. (ހެޔޮ عمل އަކަށް ވިއްސާ ހެޔޮ جزاء އެވެ. ނުބައި عمل އަކަށް ވިއްސާ ނުބައި ޖަޒާއެވެ. އަދި الله އޭނާއަށް عفوء ކުރައްވަން އިރާދަކުރާ އެއްޗެއް عفوء ވެސް ކުރައްވާނެއެވެ.)

(٤٢) (އަދި އޭ رسول الله އެވެ.!) ހަމަކަށަވަރުން ވެސް الله ގެ އަރިހަށް އެންމެހައި ކަންތައް رجوع ވާނީ الله ގެ حضرة އަށެވެ.   ކަލޭގެފާނުގެ ربّ ގެ حضرة އަށެވެ.

(٤٣) (އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެ އެދިވޮޑިގެންފައިވާ އަކަށް އުފާވާން ގޮތް މުދުވެރި ކުރައްވައި ހެއްދެވިއެވެ.) އަދި އެކަލާނގެ އެދިވޮޑިގެންވާ އަކަށް ރުއްވައެވެ. ދެރަވެ ހިތާމަވާން ގޮތް ހެއްދެވިއެވެ. ނުވަތަ قيامة ދުވަހުން ސުވަރުގޭގެ އަހުލުވެރިން އުފާކުރައްވާ ހެއްވައެވެ. އަދި ނަރަކައިގެ أهل ވެރިން ހިތާމަވެރިކުރައްވާ ރުއްވައެވެ.

(٤٤) އަދި މަރުވުމާ އަދި ދިރުއްވަނީވެސް ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ.

(٤٥) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަންބަލުން އާއި ފިރިހެނުން ދެބައިމީހުން އަންހެން ފިރިހެން ޖޯޑު ހަމަވާ ގޮތަށް ހެއްދެވީވެސް ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ.

(٤٦) އެކަލާނގެ އެތެރެއިން ހެއްދެވީ އަންހެނުން އެތެރޭ رحِم ގެ ތެރެއަށް އޮހެމުން ފެންތިއްކަކުން ހެއްދެވިއެވެ. (އެއީ عامّ ކަމެއް ހައްދަވާ ގޮތެވެ. އަދި އާދަމް ގެ ހައްދެވި ހެއްދެވީ ބައެއް ތަކުރާރުވެސް ވެއެވެ. والله أعلم)

(٤٧) އަދި ހަމަކަށަވަރުން (قيامة ދުވަހުން) އަނެއް ފަހަރުވެސް އުފެއްދެވުމަކީ ހެއްދެވުމީ ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ.

وَأَنَّهُۥ هُوَ أَغْنَىٰ وَأَقْنَىٰ ﴿٤٨﴾ وَأَنَّهُۥ هُوَ رَبُّ ٱلشِّعْرَىٰ ﴿٤٩﴾ وَأَنَّهُۥٓ أَهْلَكَ عَادًا ٱلْأُولَىٰ ﴿٥٠﴾ وَثَمُودَاْ فَمَآ أَبْقَىٰ ﴿٥١﴾ وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ ۖ إِنَّهُمْ كَانُواْ هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَىٰ ﴿٥٢﴾ وَٱلْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَىٰ ﴿٥٣﴾ فَغَشَّىٰهَا مَا غَشَّىٰ ﴿٥٤﴾ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكَ تَتَمَارَىٰ ﴿٥٥﴾ هَـٰذَا نَذِيرٌ مِّنَ ٱلنُّذُرِ ٱلْأُولَىٰٓ ﴿٥٦﴾ أَزِفَتِ ٱلْـَٔازِفَةُ ﴿٥٧﴾ لَيْسَ لَهَا مِن دُونِ ٱللَّهِ كَاشِفَةٌ ﴿٥٨﴾ أَفَمِنْ هَـٰذَا ٱلْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ ﴿٥٩﴾ وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾ وَأَنتُمْ سَـٰمِدُونَ ﴿٦١﴾ فَٱسْجُدُواْ لِلَّهِ وَٱعْبُدُواْ ۩ ﴿٦٢﴾

ތަރުޖަމާ

وَأَنَّهُۥ هُوَ = އަދި ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ. أَغْنَىٰ وَأَقْنَىٰ ﴿٤٨﴾ = މުއްސަނދިކުރައްވާ، فقير ކުރައްވަނީ. وَأَنَّهُۥ هُوَ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެ އެއީއެވެ. رَبُّ ٱلشِّعْرَىٰ ﴿٤٩﴾ = شِعْرَىٰ އެވެ. ކުރިން ތަރިގެ ربّ އަކީވެސް. وَأَنَّهُۥٓ أَهْلَكَ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން ހަލާކު ކުރެއްވީ އެކަލާނގެއެވެ. عَادًا ٱلْأُولَىٰ ﴿٥٠﴾ = ފުރަތަމަ عاد ޤައުމު އެއީ(هود قوم) وَثَمُودَاْ = އަދި ثمود ޤައުމުގެ މީހުންވެސް (ހަލާކު ކުރެއްވީ ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ.) فَمَآ أَبْقَىٰ ﴿٥١﴾ = ފަހެ ބާކީ ނުލެއްވެ. (މަރުވެ ދުނިޔެއިން ނެތިވިއެވެ.) وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ ۖ = އަދި އޭގެ ކުރިން نوح ގެ ޤައުމުގެ قوم ވެސް (ހަލާކު ކުރެއްވީ ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ.) إِنَّهُمْ كَانُواْ = ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން ކަނޑައެޅިގެން ވީ هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَىٰ ﴿٥٢﴾ = އަނިޔާވެރިކަން އެންމެބޮޑު، އަދި ނުކިޔަމަންތެރިކަން އެންމެބޮޑު ބައެއް ކަމުގައެވެ. وَٱلْمُؤْتَفِكَةَ = އަދި لوط قوم ވެސް (ހަލާކު ކުރެއްވީމެވެ.) أَهْوَىٰ ﴿٥٣﴾ = އެ قوم ވައްޓާލެއްވީއެވެ. فَغَشَّىٰهَا مَا غَشَّىٰ ﴿٥٤﴾ = އަދި އެ قوم އެ ނިވައިލެވި އެއްޗަކުން ނިވައިލެވިއެވެ. فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكَ = ފަހެ ކަލޭގެ ربّ ގެ نعمة ތަކުން ކޮން نعمة އަކާމެދު ޝައްކުކުރަނީ؟ تَتَمَارَىٰ ﴿٥٥﴾ = ކަލޭ ޝައްކު ކުރަނީ/ދޮގުކުރަނީ هَـٰذَا نَذِيرٌ = މިއީ (މި نبي އަކީ) نذير އެކެވެ. الله ގެ ކާފަރުންނަށް، عذاب ގެ ވާހަކައިން ބިރުދައްކަވާ ބައަކުވެވެ.) مِّنَ ٱلنُّذُرِ ٱلْأُولَىٰٓ ﴿٥٦﴾ = އިސްވެދިޔަ نذير ން (نبي ން އަދި رسول ން ފަދަ) ފަދަ نذير އެކެވެ. أَزِفَتِ ٱلْـَٔازِفَةُ ﴿٥٧﴾ = قيامة ގާތް ވެއްޖެއެވެ. لَيْسَ لَهَا = އެއަކަށް ނުވެއެވެ. مِن دُونِ ٱللَّهِ كَاشِفَةٌ ﴿٥٨﴾ = الله ފިޔަވައި އެހެންވެސް ހާމަކުރައްވާނޭ އެއްވެސް ފަރާތެއް. أَفَمِنْ هَـٰذَا ٱلْحَدِيثِ = މިވާހަކައިން ހެއްޔެވެ؟ (މި قرءان އަކުން ހެއްޔެވެ؟) تَعْجَبُونَ ﴿٥٩﴾ = ކަލޭމެން عجائب ވަނީ (عجائب ވެގެން ދޮގުކުރަނީ) وَتَضْحَكُونَ = އަދި ކަލޭމެން ހޭނީ (މަލާމާތަށް ހި ހަދަނީ) وَلَا تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾ = އަދި ކަލޭމެން ރޮއެ ނުހަދަނީ وَأَنتُمْ سَـٰمِدُونَ ﴿٦١﴾ = އަދި ކަލޭމެން ވަނީ (باطل ކަންކަމުގައި) مشغول ވެ غافل ވެގެންނެވެ. فَٱسْجُدُواْ لِلَّهِ = ފަހެ ކަލޭމެން الله އަށް سجدة ކުރާށެވެ. وَٱعْبُدُواْ ۩ ﴿٦٢﴾ = އަދި އެކަލާނގެއަށް ކަލޭމެން އަޅުކަން ކުރާށެވެ.

إجْمَالِي މާނަ

(٤٨) އަދި ހަމަކަށަވަރުން މުއްސަނދި ކުރައްވާ، އަދި فقير ކުރައްވަނީވެސް ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ.

(٤٩) އަދި ހަމަކަށަވަރުން شِعْرَى އެވެ ކިޔާ ތަރިގެ ربّ އަކީވެސް ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ. (އެއީ خُزَاعَةُ ވަގުއީގެމީހުން އަޅުކަންކުރާ ތަރިއެކެވެ.)

(٥٠) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ފުރަތަމަ عاد (އެބަހީ عاد ޤަވުމުގެ މީހުން) ހަލާކު ކުރެއްވީވެސް ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ.

(٥١) އަދި ثمود ޤަވުމުގެ މީހުން ހަލާކު ކުރެއްވީވެސް ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ. އޭގެ އެއްކޮށްވެސް ބާކީވެ ނުހުރި ހަމަ އެންމެން މަރުވެ ދިޔައީއެވެ.

(٥٢) އަދި އޭގެ ކުރިން نوح قوم ވެސް ހަލާކު ކުރެއްވީ ހަމަ އެކަލާނގެއެވެ. އެމީހުން ވީ އަނިޔާވެރިކަން ގާތްބޮޑު އަދި މާ ނުކިޔަމަންތެރި ބައެއް ކަމުގައެވެ.

(٥٣) އަދި مؤتفكة (مَدَائِنُ ގެ މީހުން – އެބަހީ لوط قوم ގެ މީހުން ވެސް ހަމަ ހަލާކު ކުރެއްވީ އެކަލާނގެ އެވެ. އެ قوم މަތިން ތިރިއަށް ވައްޓާލެއްވީއެވެ.

(٥٤) ދެން އެ قوم އެ ނިވައިލައްވައި އެއްޗެއް ނިވައިލެއްވީއެވެ. (އެބަހީ އެ قوم ގެ މައްޗަށް އައި عذاب އާއި، ހަލާކުގެ ހިލަ ވާރޭއިން އެތަން ވަނީ މުޅިން ނިވައިވެގެންނެވެ.)

(٥٥) ފަހެ ކަލޭގެފާނުގެ ربّ ގެ نعمة އާއި، عذاب ގެ ތެރެއިންކޮންކަމަކާ ގޮތުން ޝައްކުކުރައްވައި ދޮގުކުރައްވަނީ އަދި ދޮގުކުރައްވަނީ ކޮން އެއްޗަކާ ހެއްޔެވެ؟ ޝައްކުކުރާނީ ދޮގުކުރާނީ އެއްވެސް ކަމެއް ނޫނެވެ.)

(٥٦) މި محمّد ގެފާނަކީ الله ފޮނުއްވި رسول އެކެވެ. އެއީ ހަމަ އިސްވެދިޔަ رسول ބޭކަލުންފަދަ رسول ބޭކަލެކެވެ. އިސްވެދިޔަ ބޭކަލުންވެސް އެބޭކަލުންގެ قوم އަށް إنذار ދެއްވިއެވެ. މިކަލޭގެފާނުވެސް މިއީ ހަމަ إنذار ދެއްވާ نذير އެކެވެ. އެދީނުގެން ތަބާވެލާށެވެ.

(٥٧) قيامة ވުން ގާތް ވެއްޖެއެވެ.

(٥٨) އަދި الله سبحانه وتعالى ފިޔަވައި އެ قيامة ވާނެ وقت އެއް އެނގޭނެ ހަމަ އެކަކުވެސް ނުވެއެވެ. އެދުވަހާ ބެހޭ އެއްވެސް ކަމެއް ހާމަކޮށްދޭނެ އަދި كشف ކޮށްދޭނެ އެކަކުވެސް ނުވެއެވެ.

(٥٩) އަދި (އޭ مشرك ންނޭވެ.!) ކަލޭމެން عجائب ވެވެގަތީ މަޚްލޫޤުގެ ގޮތުން ހިއްވަރި ތިޔަ އުޑުގެ މި قر آن އާ ދެކޮޅަށް ހެއްޔެވެ؟

(٦٠) އަދި އެ ދޮގުގައި ހުރި ބިރުވެރި خبر ތަކަށް އެއްވެސް ބިރެއްނުގަތް ނަމަ ތި ހެއި ހެއިގަންނަނީ ހެއްޔެވެ؟ އެއީ އެއްޗެހިތަކެއްވެސް މަލާމާތްކަން ހަދާ عجائب ވާނޭ ވަރަކަށް ނޫނެވެ.

(٦١) އެއީ ހަމަ ތުއްތު حقيقى ވަރަކަށެކެވެ. އަދި ކަލޭމެން ތިހަ ތިޔޭ އެ ކޮޅުވެރިކަމާ غافل ވެގެންނެވެ. ނުވަތަ ކަލޭމެންގެ ބޮޑާކަމާއި، كبر ވެރިކަމުން ނުބައިވެގެންނެވެ.

(٦٢) (އޭ مؤمن ންނޭވެ.! ކާފިރުންނާއި، مشرك ން އެހެން އުޅުނަސް) ކަލޭމެން الله އަށް سجدة ކުރާށެވެ.!
އަދި އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަން ކުރާށެވެ.!